

Хринюк О.С.
к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»
Москаленко Л.А.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ПРИЧИНИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглядаються основні теоретичні положення щодо фінансової кризи на підприємстві. Особлива увага приділяється обґрунтуванню сутності фінансової кризи на підприємстві. Було ідентифіковано її види та форми прояву, а також визначено основні внутрішні та зовнішні причини виникнення фінансової кризи на підприємстві у сучасних умовах. Висновки, що зроблені у даній статті дозволяють визначити сутність фінансової кризи та впровадити певні заходи, щодо її попередження.

Ключові слова: фінансова криза, кризова ситуація, неплатоспроможність підприємства, банкрутство, причини фінансової кризи.

Вступ. В наш час досить актуальним є питання дослідження фінансової кризи в системі національного господарства в цілому та в окремій галузі чи підприємств. Світова фінансова криза, що зумовлює необхідність здійснення дослідження даного питання та впровадження відповідних ефективних заходів, щодо її уникнення або попередження. Проблема дослідження сутності фінансової кризи, її видів та причин виникнення на підприємствах у сучасних умовах є об'єктом дослідження багатьох науковців, як зарубіжних Є. Альтман, Т. Таффлер, І. Романе, У. Бівера, І. Георгіна тощо, так і вітчизняних Я. Вишнякова, Е. Короткова, Т. Іванова, Л. Лігоненко, В. Василенко, О. Стоянова та інші. Однак теоретичне дослідження та розуміння сутності фінансової кризи, її причин та факторів, ще знаходиться на стадії формування. Тому дане питання потребує більш чіткого та детального дослідження.

Постановка задачі. Визначити суттєві ознаки фінансової кризи, з'ясувати види та причини виникнення фінансової кризи на підприємстві в сучасних умовах функціонування підприємств.

Результати дослідження. У наш час, в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості фінансово неспроможних підприємств. Так, у 2003 році збитковим було кожне дванадцятье підприємство, у 2004 році – кожне дев'яте, у 2005 році – кожне п'яте, у 2006 році – кожне третє, а у 2008 році – кожен другий суб'єкт підприємницької діяльності працював збитково. У 2009 році, без огляду на певні позитивні зрушення в економіці, тенденція до збільшення кількості збиткових підприємств збереглася. Підприємства не можуть уникнути фінансової кризи через складну ситуації у країні, що тепер склалася [3].

На початку 2009 році кредиторська заборгованість майже у два рази перевищувала обсяги ВВП країни; дебіторська заборгованість перевищила обсяг ВВП у 1,5 рази. Таким є наслідок неплатоспроможності більшості суб'єктів господарювання. Неплатоспроможність, у свою чергу, є підставою для оголошення підприємства банкрутом [3].

Поняття кризових явищ є досить актуальним, адже під час кризової ситуації у світі, що склалася, багато підприємств було визнано банкрутами, або ж у підприємств суттєво знизилися прибутки. Одні з небагатьох підприємств змогли встояти під час світової фінансової кризи. Підприємства відчули негативний вплив кризи, перш за все, по своїх фінансових показниках.

Фінансову кризу можна представити, як фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на розвиток фінансово-господарської діяльності. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або зниження його потенціалу для успішного її функціонування [5].

Фінансова криза віддзеркалює протиріччя між фактичним станом фінансового потенціалу підприємства, тобто спроможністю залучення фінансових ресурсів та необхідним обсягом фінансування. Закономірним результатом розвитку симптомів фінансової кризи є надмірна кредиторська заборгованість, неплатоспроможність та банкрутство підприємства [2].

Поняття фінансової кризи можна застосувати до різних випадків, коли деякі фінансові установи, підприємства і відповідно їх заощадження раптово втрачають велику частину своєї вартості. Так в XIX та на початку XX століття, багато фінансових криз пов'язували з банківськими кризами. До інших випадків, що також називають фінансовими кризами, належать: падіння фондових ринків, валютні кризи, банкрутства та дефолти [1].

Наслідком незадовільного фінансового стану багатьох підприємств відповідно стало катастрофічне збільшення їхньої кредиторської та дебіторської заборгованості, результатом чого є фінансова неспроможність багатьох підприємств, а відповідно неплатоспроможність є підставою для оголошення підприємства банкрутом.

Можна виділити наступні види фінансової кризи:

- 1) валютна – ця криза зумовлює девальвацію національної валюти;
- 2) боргова – ця криза пов'язана із загостренням проблеми внутрішнього або зовнішнього боргу;
- 3) системна – ця криза охоплює всю фінансову систему.
- 4) структурна – характеризується довготривалим нарощенням диспропорцій в окремих параметрах фінансового потенціалу та їх невідповідністю до умов фінансової діяльності та вимог фінансової безпеки підприємства (локальна фінансова криза) [3].

Також варто виділити форми прояву фінансової кризи на підприємстві:

- неправильна та неефективна фінансова політика на підприємстві;
- неефективний фінансовий менеджмент;

- зниження виробництва продукції чи надання послуг;
- зниження заробітної плати, пільг, надбавок тощо;
- диспропорції певних параметрів у фінансовому капіталі;
- обмеження, щодо формування чистого грошового потоку;
- зниження рівня платоспроможності підприємства.

Фінансову кризу на підприємстві слід характеризувати за трьома основними параметрами: сутність кризової ситуації, фактори (причини) виникнення, як внутрішні, так і зовнішні; види кризи та стадія розвитку кризи. Ідентифікація вказаних ознак уможливорює правильне визначення діагнозу фінансової неспроможності підприємства та вибір найефективніших санаційних заходів. Для цього необхідно правильно ідентифікувати причини фінансової неспроможності підприємства [4].

Причини, які зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, доцільно поділяти на зовнішні, або екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства), та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства).

Серед основних причин фінансових криз можна виділити:

- неспроможна макроекономічна політика;
- відсутність розвиненої національної фінансової системи;
- несприятливі зовнішні умови, в тому числі падіння цін на товари національного експорту;
- валютні коливання (курс валют);
- нестабільна політична ситуація в країні.

Головними екзогенними факторами фінансової кризи на підприємстві можуть бути:

- спад кон'юнктури в економіці;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- високий рівень інфляції;
- нестабільність господарського та податкового законодавства;
- посилення конкуренції в галузі;
- сезонні коливання;
- посилення монополізму на ринку;
- дискримінація підприємства органами влади та управління.

Вплив зовнішніх факторів кризи, найчастіше, має стратегічний характер. Вони зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, якщо відсутня система завчасного попередження та відповідної реакції, одним із завдань якої є прогнозування банкрутства.

Можна виділити цілу низку ендогенних факторів, які призводять до виникнення фінансової кризи, зокрема:

- низька якість менеджменту;
- низький рівень кваліфікації персоналу;
- недоліки у виробничій сфері;
- прорахунки в галузі постачання;
- прорахунки в інвестиційній політиці;
- брак інновацій;
- дефіцити у фінансуванні;

– незадовільна робота служб контролінгу на підприємстві [3].

Відповідно, на окремих підприємствах існують свої причини виникнення фінансової кризи, це залежить від місцезнаходження, типу підприємства, його організаційної структури, виду продукції, які воно виготовляє тощо.

Висновки. Складна фінансова ситуація в світі потребує застосування відповідних антикризових заходів. Для того щоб їх застосування було ефективним та правильним, необхідно структурувати теоретичні знання щодо фінансової кризи на підприємстві. У даній статті були чітко визначені сутність, види, причини та форми прояву фінансової кризи на підприємстві.

Перелік посилань

1. Сапа Н. В. Теоретико-методологічні засади антикризового державного управління [Текст]; Гуманітарний вісник ЗДІА, випуск 38. – Запоріжжя, 2009. – стр. 106–115. УДК 338.24.
2. Бойко Є. І. Фінансова криза на підприємстві та методи її оцінки [Текст] / Є. І. Бойко, Т. Л. Луцишин; Науковий вісник, випуск 16.6. – Львів, 2006. – стр. 187–190. УДК 339.94.
3. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства [Текст] / Фінанси України – 2005, №3. – стр. 117–128.
4. Бестужева С. В. Глобалізація та світова фінансова криза: прогнозована реальність [Текст]; Економічний простір №22/1. – Харків, 2009. – стр. 78–84. УДК 339.747.
5. Резнікова Н. В. Світова фінансова криза як фактор економічного розвитку [Текст] / Н. В. Резнікова, М. М. Відякіна; Бюлетень міжнар. Нобелівського економічного форуму, №1(3), том 1. – 2010 рік. – стр. 271–279. УДК 339.747.

Хринюк А.С.

к.э.н., доцент НТУУ «КПІ»

Москаленко Л.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

СУЩНОСТЬ, ВИДЫ И ПРИЧИНЫ ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА, НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье рассматриваются основные теоретические положения относительно финансового кризиса на предприятии. Особое внимание уделяется обоснованию сущности финансового кризиса на предприятии. Были идентифицированы ее виды и формы проявления, а также определенно основные внутренние и внешние причины возникновения финансового кризиса на предприятии в современных условиях. Выводы, которые сделаны в данной статье позволяют определить сущность финансового кризиса и внедрить определенные мероприятия, относительно ее предупреждения.

Ключевые слова: финансовый кризис, кризисная ситуация, неплатежеспособность предприятия, банкротство, причины финансового кризиса.

Khrinyuk O.S.
candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»
Moskalenko L.A.
student FMM NTUU «KPI»

ESSENCE, KINDS AND REASONS OF FINANCIAL CRISIS, ON AN ENTERPRISE

In the article substantive theoretical provisions are examined in relation to a financial crisis on an enterprise. The special attention is spared the ground of essence of financial crisis on an enterprise. Its kinds and forms of display were identified, and also certainly principal internal and external reasons of origin of financial crisis on an enterprise in modern terms. Conclusions which are done in this article allow to define essence of financial crisis and inculcate certain measures, in relation to its warning.

Keywords: financial crisis, crisis situation, insolvency of enterprise, bankruptcy, reasons of financial crisis.

Шашина М.В.
к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»
Стаднік О.В.
студент ФММ НТУУ «КПІ»

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЙОГО ПОЛІПШЕННІ

У статті проаналізовано фінансово-економічні умови діяльності сільськогосподарських підприємств, оцінено їх сучасний фінансовий стан, виявлено ознаки фінансової нестабільності та вплив чинників на фінансове оздоровлення підприємств агропромислового комплексу.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансова підтримка, оздоровлення, державне регулювання, стійкість.

Вступ. Аграрний сектор України є важливою складовою національної економіки, яка виконує особливу роль щодо забезпечення продовольчої безпеки держави.

Однак на даний час, фінансовий стан великої кількості сільськогосподарських підприємств є досить нестабільним. Це спричинено специфікою функціонування даної галузі, адже тривалий період відтворення основних засобів; наявність значного часового інтервалу між періодом здійснення витрат та отриманням кінцевих результатів; безперервність виробничих процесів; залежність результатів діяльності підприємств та